

Sarjakuva 1971-1981 piirtäjän kannalta

Kun minulta, "sarjakuvapiirtäjä Jonakselta", kysyttiin otsikon mukaisesti kantaani, oli vastaukseni miettimättä valmis: "Yhtä kiireinen se vuosikymmen oli kuin edellinenkin."

Sarjakuvapiirtäjä on aika yksinäinen susi työpöytänsä ääressä ainakin täällä Suomenmaassa. Sanoisin että ne, jotka eniten tietävät sarjakuvamaailman tapahtumista vuosien kuluessa, eivät useinkaan ole itse piirtäjiä. Tällä en kuitenkaan tarkoita, etteikö piirtäjä mitään huomaisi ja tästäpä juuri nyt onkin kysymys.

Jotta jutusta ei tulisi vuosikymmenen pituinen, asetan itselleni kymmenen tärkeätä kysymystä, joihin yritän vilpittömän yksinkertaisen omakohtaisesti vastata. Samalla todettakoon, että joku toinen piirtäjä saataisi suhtautua kysymyksiin eri lailla, koska kysymyksessä on tietyt vuodet, jolloin moni kyky vasta aloitteli uraansa. Selvyyden vuoksi kirjoitan ne kysymykset tähän allekkain, jotta lukijakin voisi niitä mietiskellä erillään minun vastauksistani.

1. Koheniko sarjakuvan arvostus?
2. Tuliko lisää suomalaisia piirtäjiä?
3. Paraniiko piirtäjäkoulutus?
4. Kuoliko Suomen Sarjakuvaseura?
5. Julkaistiinko meillä entistä enemmän suomalaisia sarjakuvia?
6. Lisääntyikö ulkomainen sarjakuvatuonti?
7. Lisääntyikö suomalainen sarjakuvavienti?
8. Oliko suomalaisten piirtäjien syytä olla kateellisia ulkomaalaisille kollegoilleen?
9. Löytyikö sarjakuvalle uusia uria?
10. Selkenikö sarjakuvan tulevaisuus?

1. Omassa mielessäni syksi 1971 muistuttaa vedenjakajaa, jonka toisella puolella on yksinäiseltä tuntunut sarjakuvapiirtäjän ura ja toisella puolella suuri kansainvälinen sarjakuvanäyttely Amos Andersonilla, johon kotimaisetkin tekijät osallistuivat, Suomen Sarjakuvaseuran perustaminen ja mainion piirtäjäkaartin kokoaminen "Sarjiksens" merkeissä.

Noista ajoista lähtien sarjakuvan arvostus on minusta meillä Suomessakin tuntunut jatkuvasti kohentuvan ja suomalaisen piirtäjä on monen pätevän avustajankin turvin "löytännyt itsensä" ja entistä helpommin myös ammattiveljensä.

Itse piirtäjän arvostuksen muuttumisen huomasin myöskin. Ennen tuota kymmenvuotiskautta sain kyllä aina piirtäjänä tuntea olevani "jotakin erikoista", vaikka itse sarjakuvaa tuon tustakin nuijittiin maan rakoon, mutta vasta Puupähähatun saamisen myötä aloin todella uskoa olevani osa ammattikunnasta, jonka työn arvostuksesta muutkin yrittivät pitää huolta.

2. Kun elää itse tapahtumien keskipisteessä, on kaiken merkitystä vaikea havaita. Nyt jälkeempään katsoen näyttäisi kuin voimakas paine olisi 70-luvun alussa työntänyt esiin koko joukon nuoria piirtäjiä. Ilmeisesti painetta oli ollut ennenkin, mutta ei tilaisuuksia. Nyt, saatuaan hieman enemmän rohkaisua ja mahdollisuuksia moni nuori puski itsensä suoraan ihan sarjakuvataiteemme huipulle asti. Mukanaan he toivat markkinoille kutsuttavaa moni-ilmeisyyttä.

3. Kun minä olin nuori, ei sarjakuvapiirtäjien koulutuksesta puhuttukaan. Tähänkin asiaan ikään kuin herätettiin viime vuosikymmenen alkupuolella. Toimintaakin saatiin aikaan. Innostettiin Taide-teollisessa Korkeakoulussa, Suomen Sarjakuvaseurassa, Jyväskylän Kesässä, "Sarjiksessa" ja myöhemmin muissakin lehdissä, mutta huomattiin samalla, ettei systemaattista koulutusta ole ollenkaan helppo järjestää ainakaan ammattilaisiksi aikoville.

Oli kuitenkin samalla lohdullista huomata, että todelliset kyvyt pystyvät aina nousemaan joukosta sisulla ja sitkeydellä, noilla sarjakuvapiirtäjien luontaisilla ominaisuuksilla. Mutta eihän se opikaaan ojaan kaataisi...

Toisaalta voidaan kysyä, kannattaako Suomen kokoisessa maassa kouluttaa ammattisarjakuvapiirtäjiä, joille ei sitten riitä työmahdollisuuksia, mutta on aina muistettava, että maailma on iso ja taitavalle avoinna.

4. Eräs mieleenjäähvimistä ja kutsuttavimmista tapahtumista oli Suomen Sarjakuvaseuran perustaminen 1971. Piirtäjäkin seurasi sittemmin sen toimintaa kuin omaa uraansa - oli nousuja ja laskuja, otaksuttavasti eniten laskuja...

Ilman eräitä sitkeitä "lipunkantajiaan" seura tuskin olisi selviytynyt alkuvaikeuksista. Ihmetellä vain täytyy, kuinka paljon näkyvää seura sai aikaan ensimmäisen vuosikymmenen kuluessa niin-kin vähillä varoilla. Monet mukavat ja hyödylliset tuokiot sai aktiivipiirtäjäkin viettä yhteisten seminaarien, näyttelyiden, kokousten ja muiden tilaisuuksien sekä oman lehden parissa.

Eikä seura sitten ollenkaan kuollut, vaikka joku semmoista väliillä pelkäsi. Tuli nimeä ja tunnustusta jopa valtiolta "tukiaisiakin". On jännittävää jäädä odottamaan niiden monien suunnitelmien toteutumista, joita seuran puitteissa on kypsytelty. Ehkäpä se koulutuskin saadaan vielä sieltäkäsikin aikaan!

5. Menneen vuosikymmenen alkupuolella (muistelemppa lämmöllä "Sarjiksensikin" aikaa) alkoi ihmeekseen todella uskoa suomalaisen sarjakuvan voimakkaaseen nousuun sekä markkinoille että myöskin taiteellisessa mielessä. Molempia kyllä tapahtuikin, mutta muutamien kohtalokkaiden tapahtumakierrosten takia mitään hätkähdyttävää voimakasta kotimaista "uutta aaltoa" ei vielä syntynyt. Ehkäpä odotukset olivat liian suuret. Ehkäpä moni saattoi luulla, että pelkkä kotimaisuus riittää kilpailussa ulkomaalaisten sarjojen kanssa. Kun ottaa huomioon näiden sarjakuvien halvat hinnat ja korkean tason (niitäkin riittää roskaa joukossa) on suomalaisen pystyttävä todella huippuluokan työhön saadaksesen sarjansa myydyksi tarvit-

tavan korkeilla palkkoilla.

Joka tapauksessa menneet vuosikymmenet tuntuivat suomalaisen sarjakuvapiirtäjien siihen mennessä merkittävimiltä ajalta, jolle toivoisi letkeätä jatkoa. Saatiinhan sieltä sentään muutama tosi huipputekijäkin nuorta voimaa edustamaan ja uutta luomaan. Saivatpa jo aikaan uutta ilmeitä suomalaisten sarjakuva-albumienkin tuotantoon. Ilmaan jäi odotuksen tuntu. Parempaa on vielä tulossa...

6. Ulkomaihin verrattuna suomalainen sarjakuva on vielä hyvin nuorta eli kääntäen monissa maissa on albumien kokoamiseen tarvittavat suuret julkaistujen sarjakuvien varastot. Sen kyllä pieni Suomikin sai huomata viimeisen vuosikymmenen aikana. Saimme luettavaksemme toinen toistaan komeampia (myös päivittäin) albumisarjoja, joita kyllä mielellään katseli, olivathan tekijät useimmiten maailman huippuluokkaa. Piirtäjän kannalta miellyttävä havainto oli se, että yleensä albumeina myydyt ulkomaiset sarjakuvat olivat korkeatasoisempia kuin monet lehdissä julkaistut, joiden määrä myöskin tuntui kasvaneen. Näiden havaintojen ei toki kuitenkaan voi sanoa vähentäneen kotimaisten piirtäjien paineita.

7. Jos ulkomaalaisten sarjakuvien tuonti Suomeen kasvoikin, emme me puolestamme pystyneet paljon vieniämme lisäämään. Yhden käden sormilla, suunnitellen, on luettavissa niiden piirtäjien määrä, jotka rajojen ylitse sarjakuviaan myivät. Jos puhumme suomalaisten piirtäjien mahdollisuuksista ulkomailla, on minun käsitykseni ainakin myönteinen. Kyvykäsille piirtäjille kyllä riittää töitä. Ei edes kaksi kättä ja yksi pää riitä. Tietenkään ei voi olettaa, että monikaan pystyisi "oman Muuminsa" kanssa maailmaa valloittamaan, mutta jos omaa taitoa ja nopeutta riittää, voi aina yrittää jonkin syndikaatin palkkailloille. Kuitenkin on syytä varautua tiukkoihin aikatauluihin ja pitkiin työpäiviin. Rikastuminen ei ole helppoa kovan verotuksen takia ja kuuluisuuskin on omituisen aliahteleva käsite. Lisäksi hyvää kielitaitoa ei piirtäjänkään koskaan tarvitse katua. Valon ja varjon vuorottelua se oli minullekin "ulos piirtäminen" viime vuosikymmenen aikana. Opin kuitenkin, että aina on edullista yrittää, vaikka todellinen onnistuminen onkin usein monista sattumista kiinni.

8. Kokiessani suomalaisen sarjakuvapiirtäjän tyypillisiä vaikeuksia kuvittelin usein itsekseni, ja juuri viime vuosikymmenen aikana myös toisten piirtäjien kanssa, kuinka muualla ihan kaikki oli paremmin kuin meillä täällä "Euroopan takapihalla".

Oli suuria kustannusyhtiöitä, paljon sarjakuvia julkaisevia lehtiä, piirtäjillä runsaas-

ti tekoaikaa yhtä sarjakuvavai-va kohti ja kaiken kukkuraksi hyvät palkat. Vaikka piirtäjät useimmiten saivat työskennellä omassa maassaan ja käyttä pelkästään omaa äidinkieltään, heillä näytti helposti olevan tie auki maailman markkinoille. Sarjan kimpussa saattoi hääriä useampikin henkilö, joille kaikille riitti osansa palkkiosta. Muutaman vuoden

PÄÄTOIMITTAJAN K

HYVÄ LUKI
TUTUSTUT JUURI LE
JULKAISTAAN TAATU
LAISTEN TEKIJÖIDEN
SARJAKUVIA.

AJATUS TÄLLÄISEN
MITTAMISESTA EI TO
MUTTA AINA ON KO
KUSTANNUSKYSYM
TOIVEISTA OLE TULL

KOSKA JATKUVAS
MIKSEI KOTIMAISIA
KAISTA, KUSTANNUS
PÄÄTTI TARTTUA HAR
JA TARJOSI SUOMAL
TAXILLE TILAISUUDE
KYKYJÄNSÄ.

LUKUISTEN TEKIJ
JOUKOSTA YHTIÖ VA
MIELESTÄÄN KAHDE
PARASTA JA KEHO
PANEMAAN TOIME
NYT SARJIS ON S
PÄÄSSY OTTAMAAN
ASKELEITÄÄN SAR
KUVALEHTIEN
MAAILMASSA!

P.S.
KANNAN
SIVUA!

JOON

kuluttua heidän julkaistut sarjansa koottiin albumeiksi ja lähetettiin uudelleen maailmaa valloittamaan. Eikä rahantuloa voinut enää verokarhuun estää.

Kun me sitten myöhemmin muutamilta seminaareissamme vierailleilta ulkomaisilta huipupiirtäjiltä saimme kuulla kuvittelumme suurin piirtein paikkansapitäviksi, ei pientä,

terveellistä kateudenpoikasta voine kukaan kieltää. Mitäpä

siitä, vaikka tietääkin kilpailun olevan kovaa muuallakin ja että suuresta joukosta vain tosi lahjakkaat pääsevät nopeasti pinnalle.

9. Koko sen kolmen vuosikymmenen ajan, minkä olen sarjakuvia piirrellyt, on puhuttu niiden

yhä lisääntyvistä käyttömahdollisuuksista. Viime vuosikymmenellä sarjakuvaa jo osattiinkin käyttää aika monipuolisesti mm. opetuksen havainnollistamisessa, oppikirjoissa, historian ja klassisen kirjallisuuden kuvittamisessa, tieteellisissä julkaisuissa, taidekirjoissa ja -albumeissa sekä mainoksissa, vilahtupa se ohimennen maalaustaiteessakin. On luonnollista, että perinteellisessä sarjakuvapiirrännässä, niin kuin taiteessa yleensä, haetaan uusia tuulia, mutta kovin pitkälle ei sittenkään sarjakuvan luonnetta muuttamatta voida mennä. Ne uudet urat löytyvätkin yleensä ideoinnin yhteydessä.

Huumori oli viime vuosina edelleenkin se alue, jolla sarjakuva monenlaisilla muodoilla valtasi uusia lukijoita. Itsekin tunnen menneen vuosikymmenen vaikutuksen yhä voimakkaampana vetona huumorin pariin. Tunnen, että juuri sillä alueella ovat parhaimmat mahdollisuudet "puhtaan" sarjakuvan tekoon. Huumorin piirissä liikkeessaan piirtäjä voi saada mielikuvitukselleen rajattomat mahdollisuudet, mutta joutuu myös taidollisesti vastaamaan mitä monipuolisimpiin haasteisiin. Minusta sarjakuva on "puhtaimmillaan" juuri silloin, kun sitä ei oikeastaan millään muulla menetelmällä voida toteuttaa.

10. Tulevaisuudesta puhuttaessa liikutaan aina "hämärän rajamailla". Eilen selkeäkin asia saattaa huomenna olla jo täysin solmussa. Viime vuosikymmenenä sarjakuva kuitenkin vaikinnutti asemansa niin käyttötaiteena kuin "oikeanakin" taiteena ja sillä tuntuu olevan edessään paljon monipuolisempi tie kuin ennen. Samoin on todennäköistä, että piirtäjät lukumäärän kasvaessa rajoittuvat meilläkin kukin yhä enemmän "omalle alueellensa" ominaisluonteensa mukaisesti ja ns. yleispiirtäjät, joihin itsekin katson kuuluvani, vähenevät.

Sarjakuvateollisuus tulee edelleen kasvamaan ja ellei lama pahemmin iske, myös kotimaisia albumeita saadaan lisää markkinoille, kunhan niitä tarpeellisia sarjakuvavaroja saadaan piirretyksi. Lopulta opettajat ja kirjailijatkin saadaan vakuuttuneeksi siitä, että erilaiset visuaalisetkin esitystavat voivat olla eritasoisia, joista huonon voi hylätä. Esimerkiksi lapsille oikein valitut sarjakuvat eivät välttämättä suinkaan estä heitä lukemaan oppimasta, vaan auttavat heitä ja aikuisiakin myös näkemään asioita monitahoisemmin.

Njjs

N:o 1
HUHTIKUU
1972

UPLA

TEEN, JOSSA
SUOMA-
PIIRTÄMIÄ

LEHDEN TOI-
KI OLE UUSI,
PASTUTTU
YKSIIN EIKÄ
T TOTTA.

ON KYSYTTY,
GARJOJA JUL-
OY WILLIAMS
KÄY SARVISTA
ISILLE PIIR-
N KOETELLA

IDEN
TSI
KSN
TTI
SI...
TEN
ENGI
A-

NELJÄ NUMEROA
VUODESSA
PÄÄTOIMITAJA
VEIKKO SAVOLAINEN
TOIMITUS
KANSAKOULUKATU 8
HELSINKI 10
POSTIOSOITE
POSTILOKERO 10645
00101 HELSINKI 10
PUHELIN VAIHDE
601466
JULKAISIJA
KUSTANNUS OY
WILLIAMS
TOIMITUSJOHTAJA
KAI BRUNILA
HINTA MK 2:50
PAINO
JÄMSÄN LEHTI OY